

Klinická anatomie hlavy a nervových drah

DOPORUČENÁ LITERATURA

Klinická anatomie pro stomatology

Mrázková O., Doskočil M. (Triton, 2001)

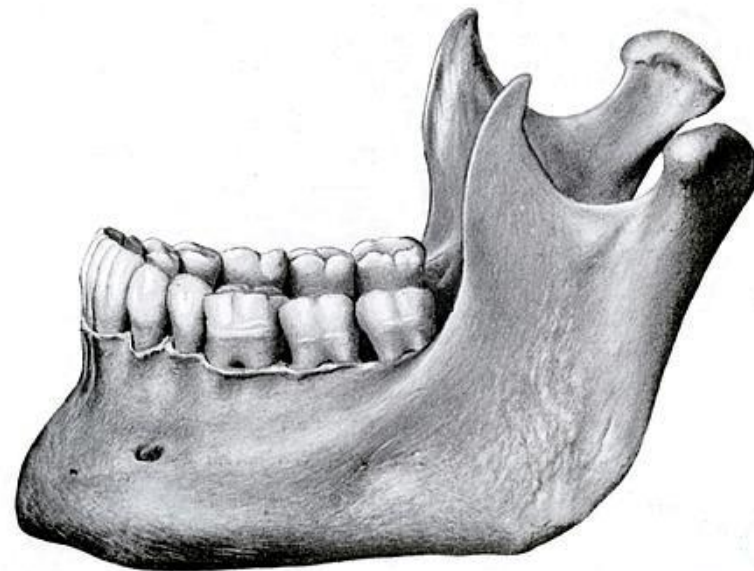
Klinická anatomie ve stomatologii

Klepáček I. (Grada, 2001)

Klinická anatomie zubů a čelistí

Šedý J., Foltán R. (Triton 2009)

Popis

Mandibula

- největší a nejsilnější kost splanchnokrania
- jediná kost lebky volně pohyblivá
- nepárová
- artikuluje s oběma maxilami
- slouží ke žvýkání, polykání, řeči
- rámová konstrukce pro spodinu ústní
- podíl na tvaru obličeje

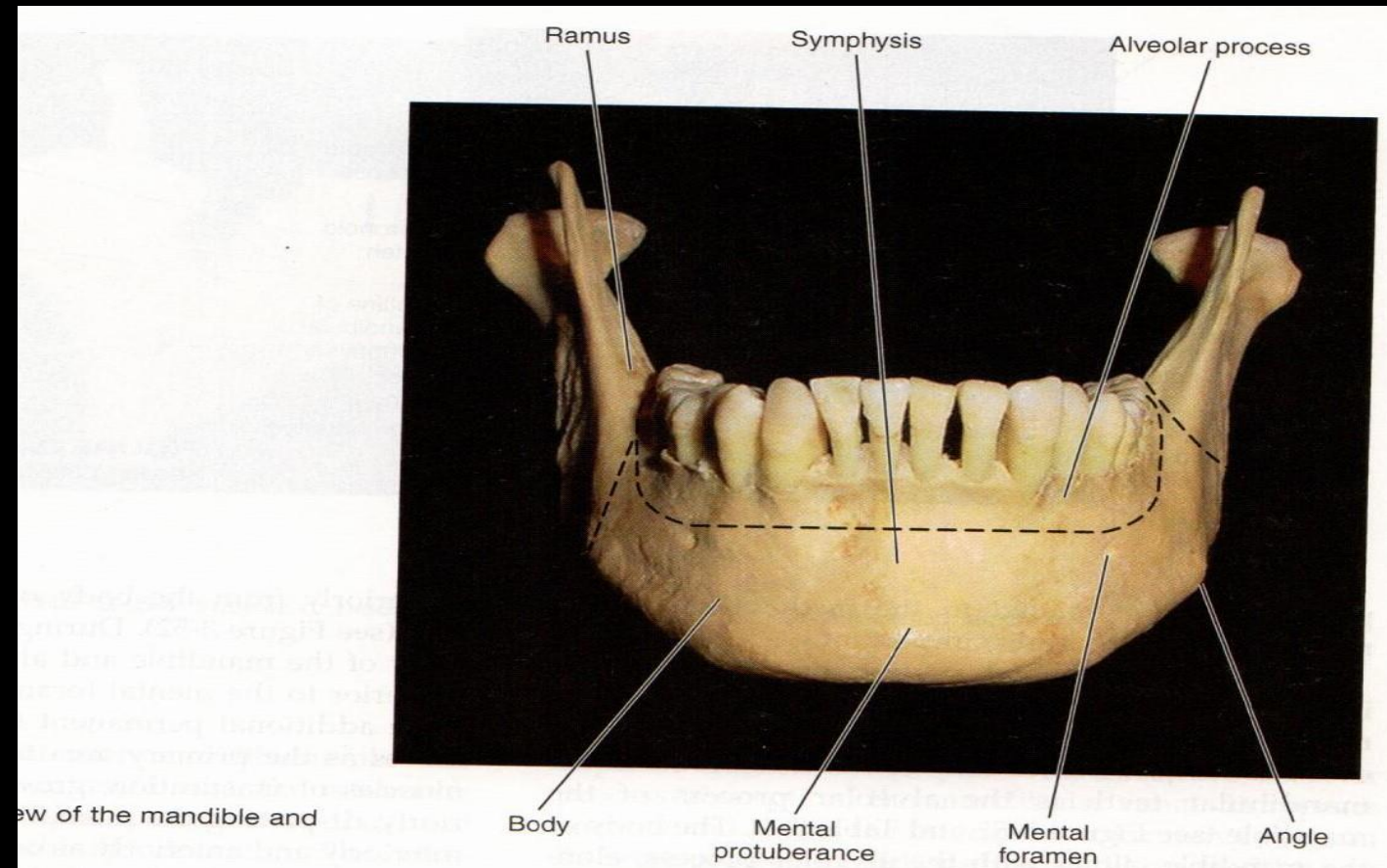

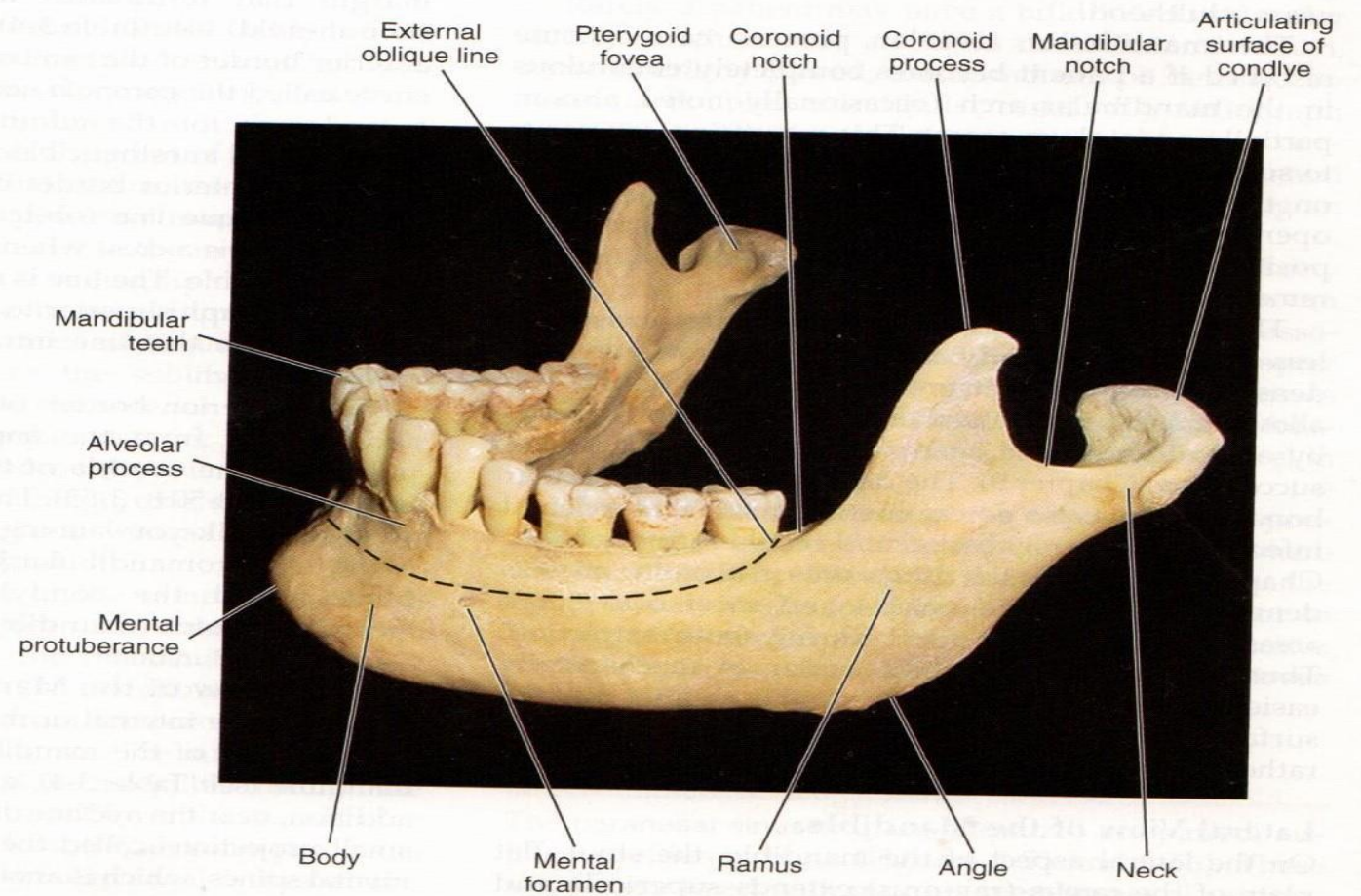
Corpus

Ramus

Angulus

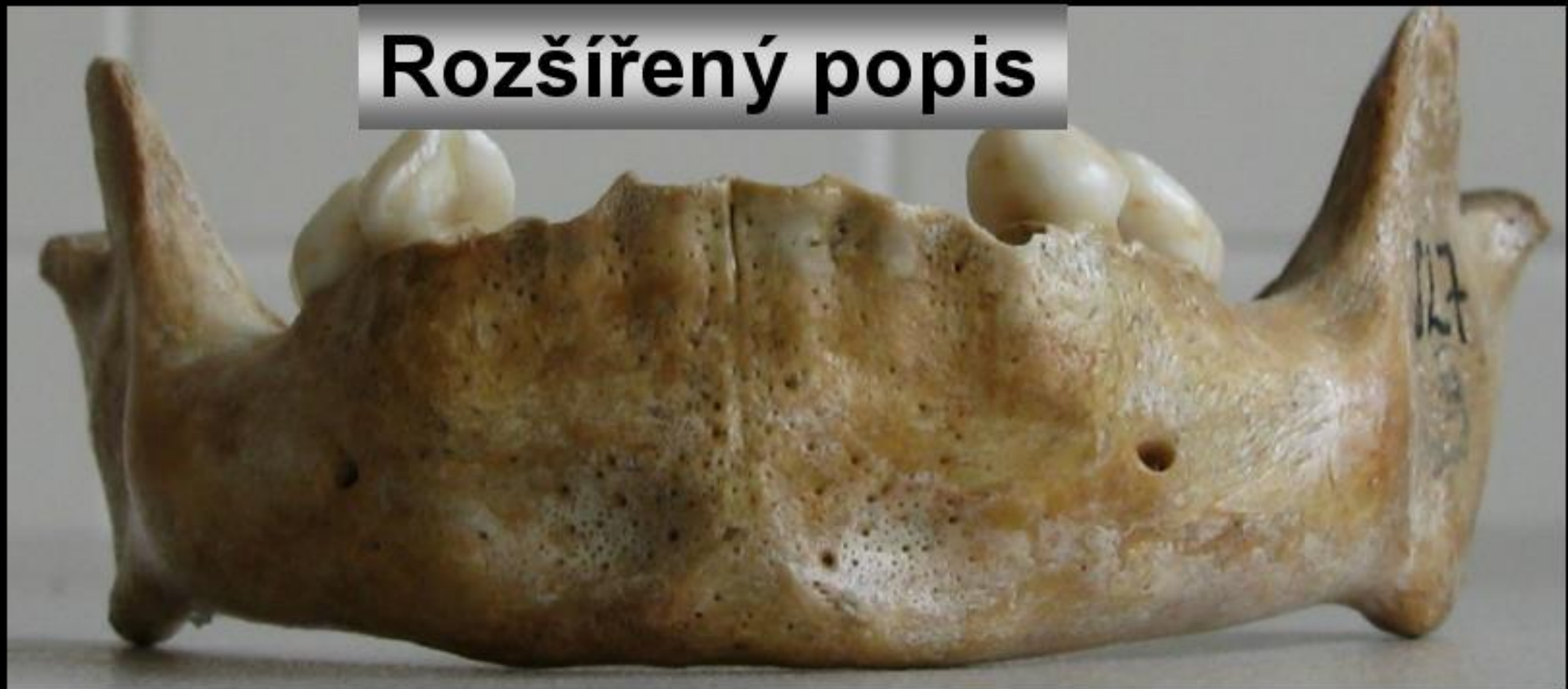

View of the mandible and

Rozšířený popis

Symphysis menti **RTG**

Trig. mentale: protub. ment. + tubercula mentalia

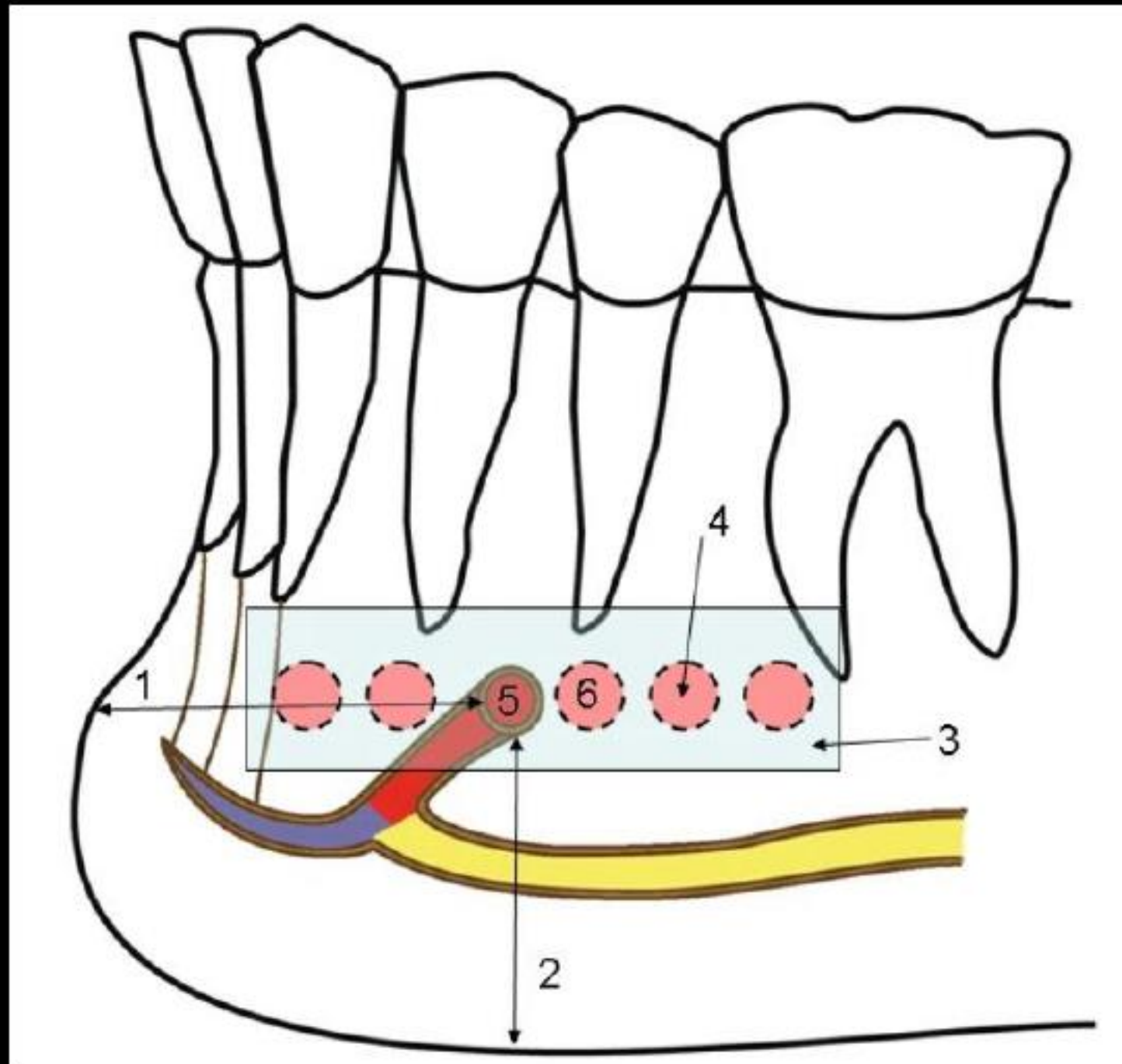
Fossae mentales **anestezie**

Jugum mentale, alveolus 3 **zlomenina**

Base (basální oblouk)

Foramina mentalia **změna lokalizace během života,
tlakový bod, anestezie, záměna
s periapikální lézí !**

Foramen mentale

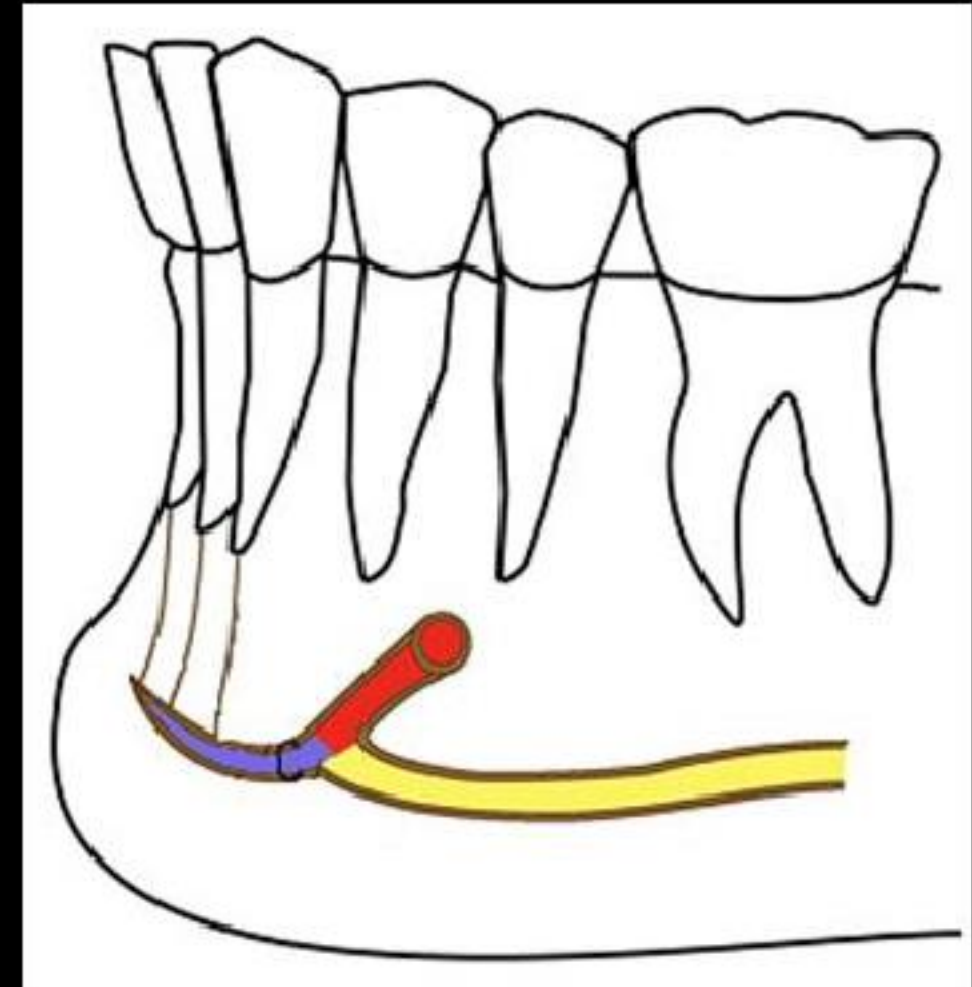

52% pod kořenem P2

32% mezi P1 a P2

Canalis mentalis - změna směru

Novorozenec
dopředu

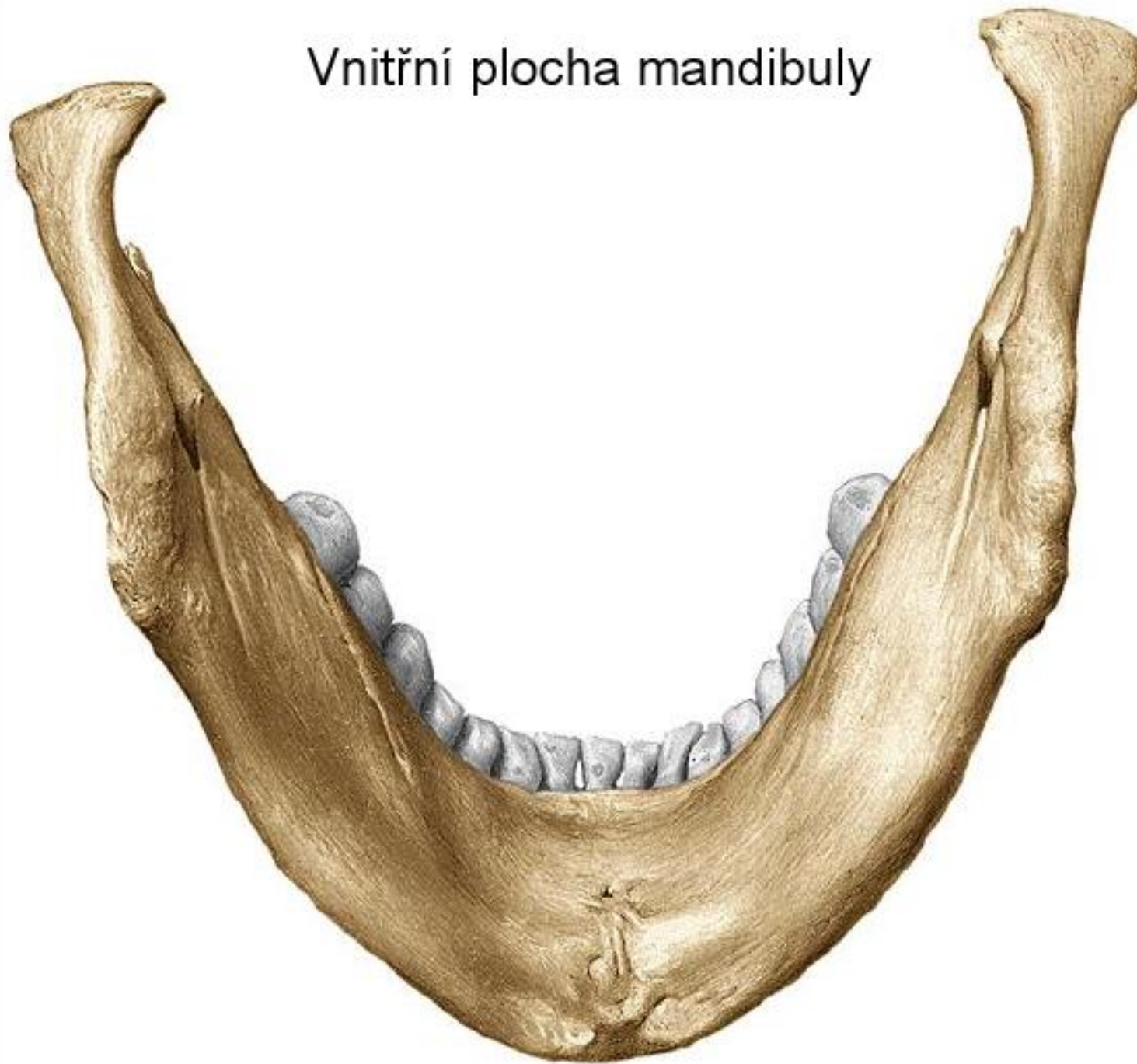
Dospělý: dozadu, nahoru, laterálně

Palpační bod výstupu **n. V / III**

Vnitřní plocha mandibuly

Spinae mentales
Fossae digastricae
Foramen linguae

Linea mylohyoidea

Fossa sublingualis
Fossa submandib.

Vztah ke směru šíření
infekce per continuitatem

Sulcus mylohyoideus

Tuberositas pterygoidea

Foramina accessoria v okolí sulcus mylohyoideus
(foramina nutricia, větve a. sublingualis, n. mylohyoideus,
plx. cervicalis ?)

Uni či bilaterální
I mnohočetné
Průměrně 36 otvorů

Krvácení v
implantologii

Lingual vascular canals of the mandible: evaluation with dental CT. A. Gahleitner et al. (2001) Radiology 220:186-189.

Foramen mandibulae

Anestezie

- uprostřed mezi předním a zadním okrajem ramus mandibulae
- uprostřed mezi incisura a angulus mandibulae
- 1 cm nad korunkami molárů
- 2 cm za korunkou M3

Fossa colli mandib.
Crista colli mandib.
Lingula
Linea mylohyoidea
Crista temporalis
(linea obliqua int.)

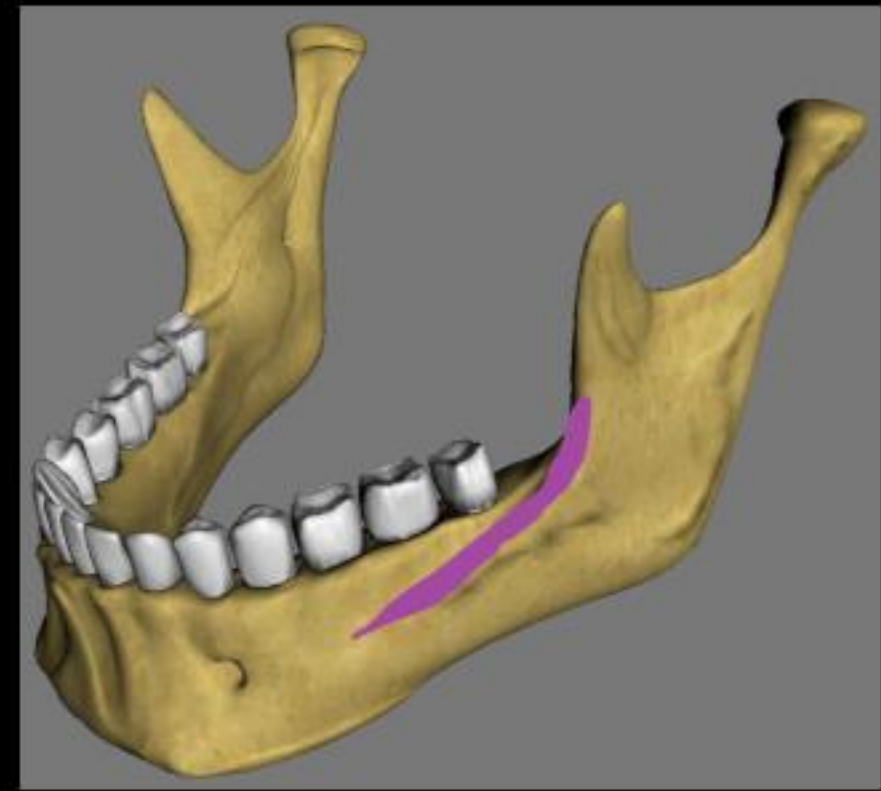

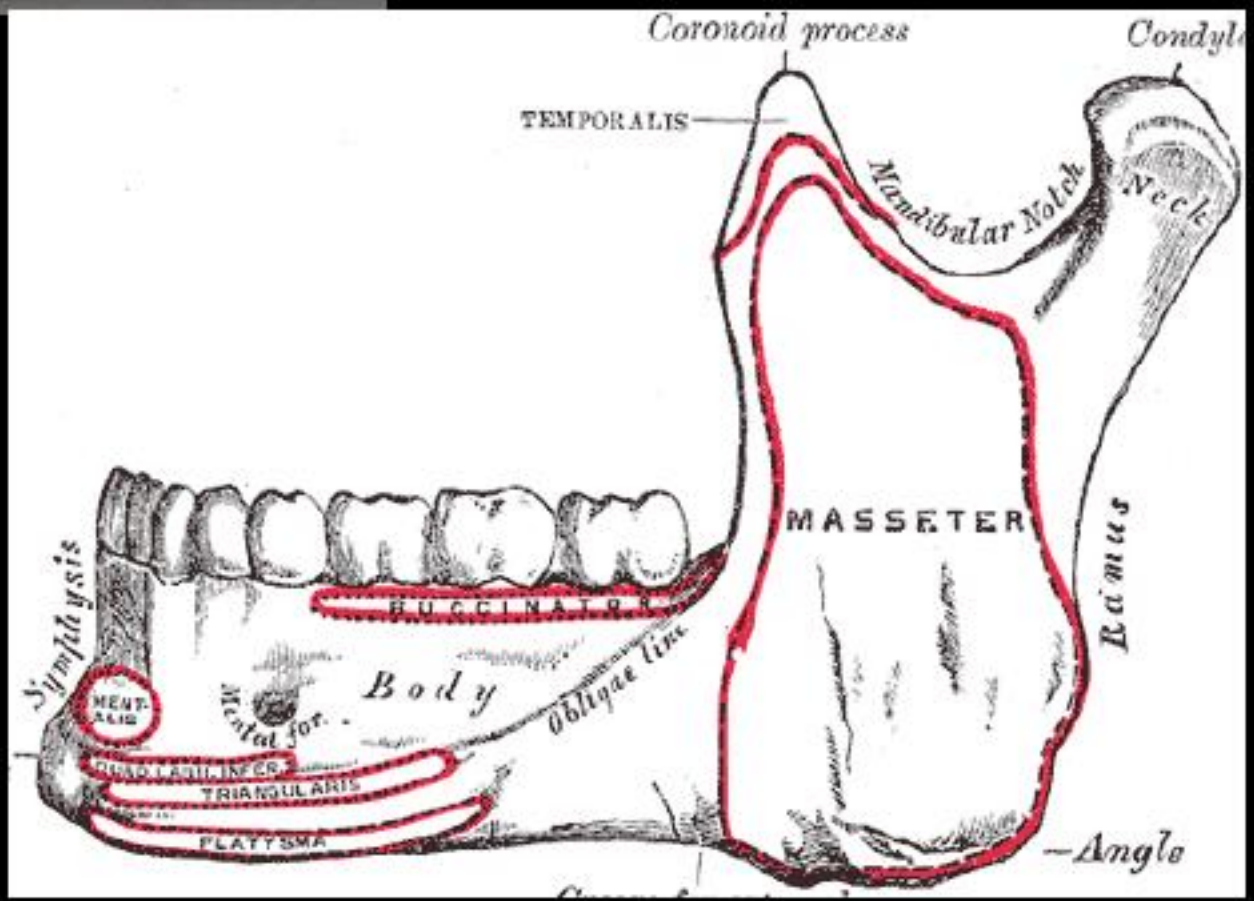
Crista colli mandib.

Crista temporalis

Linea obliqua
Incisura mandibulae

Crista temp. < crus med. + lat. a vytvoří
ohraničení **trig. retromolare**

Fossa retromolaris

Ramus ant. → **linea obliqua**

Zlomeniny (extrakce)
Výživa pacientů

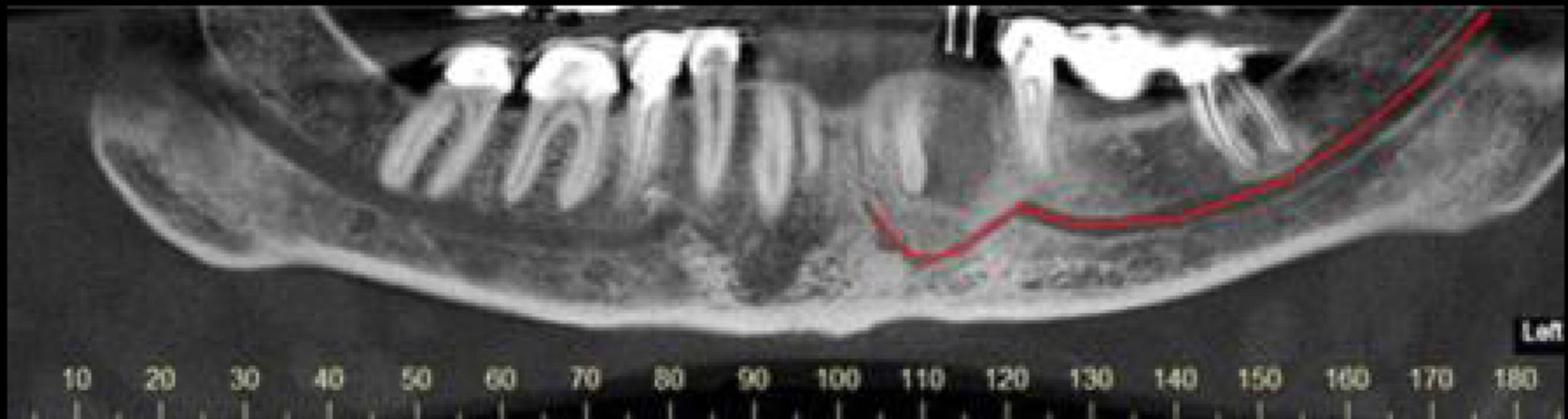
Foramen retromolare (FRM)

Lokalizace: trigonum nebo fossa retromolare

Spojení s canalis mandibulae, průchod neurovaskulárního svazku

Canalis mandibulae

- směr dopředu, mediálně, dolů
- ohraničen kompaktní kostí
- vystlán periostem
- jeho pokračováním je **canalis incisivus**
- odstup drobných kanálků pro cévy a nervy

Lokalizace:

oblast molárů - linguálně

oblast premolárů - vestibulárně

Bilaterálně jednoduchý canalis mand.: 99 %

Canalis mandib. bifidus: 0,9 %

bilaterálně: 61%, unilaterálně: 39%

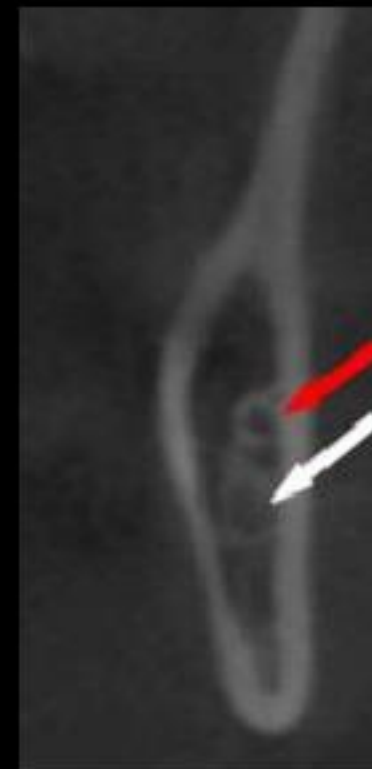
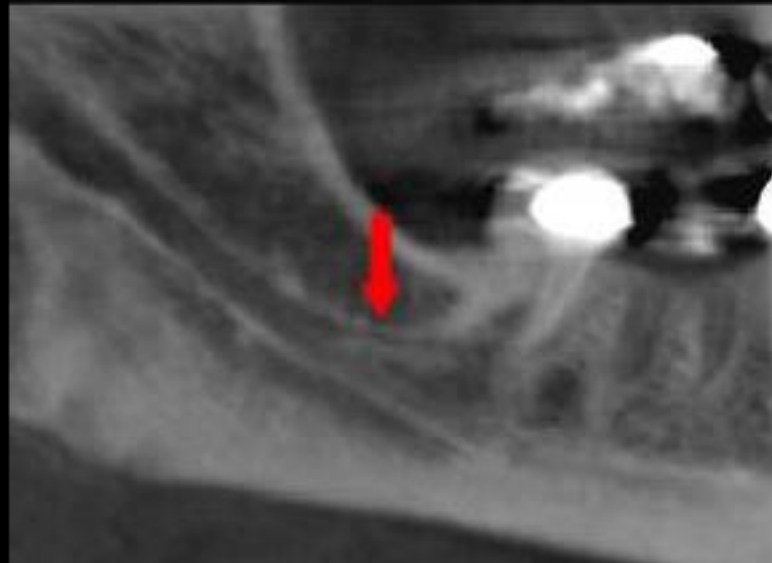
1 otvor, 2 kanály

1 otvor, krátký horní kanál (k M3, M2)

2 otvory (kanály se spojují v obl. molárů)

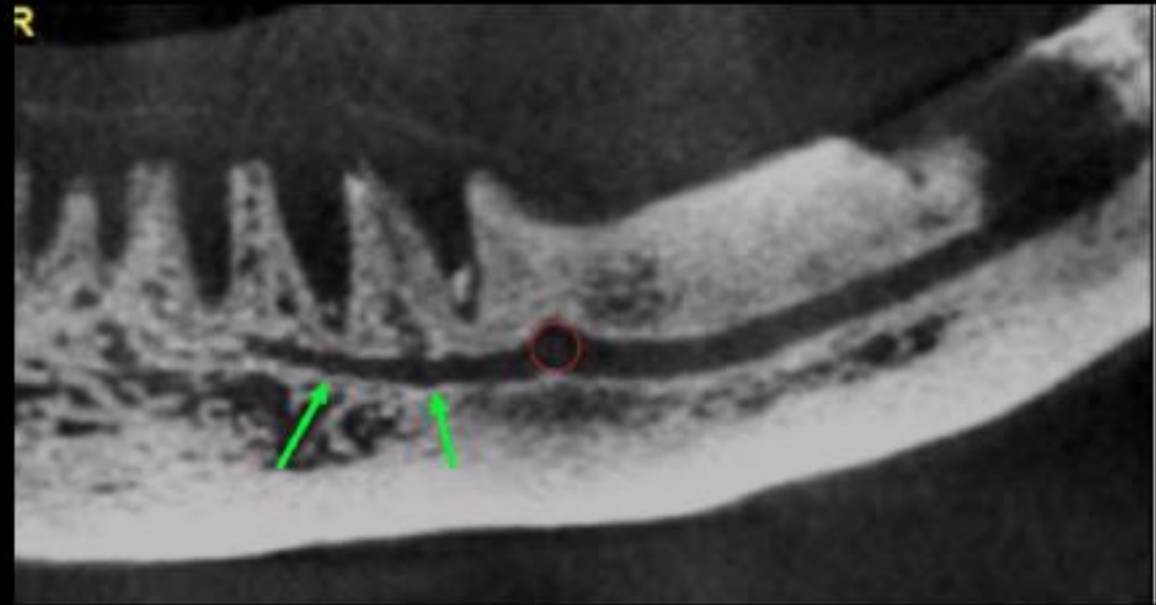
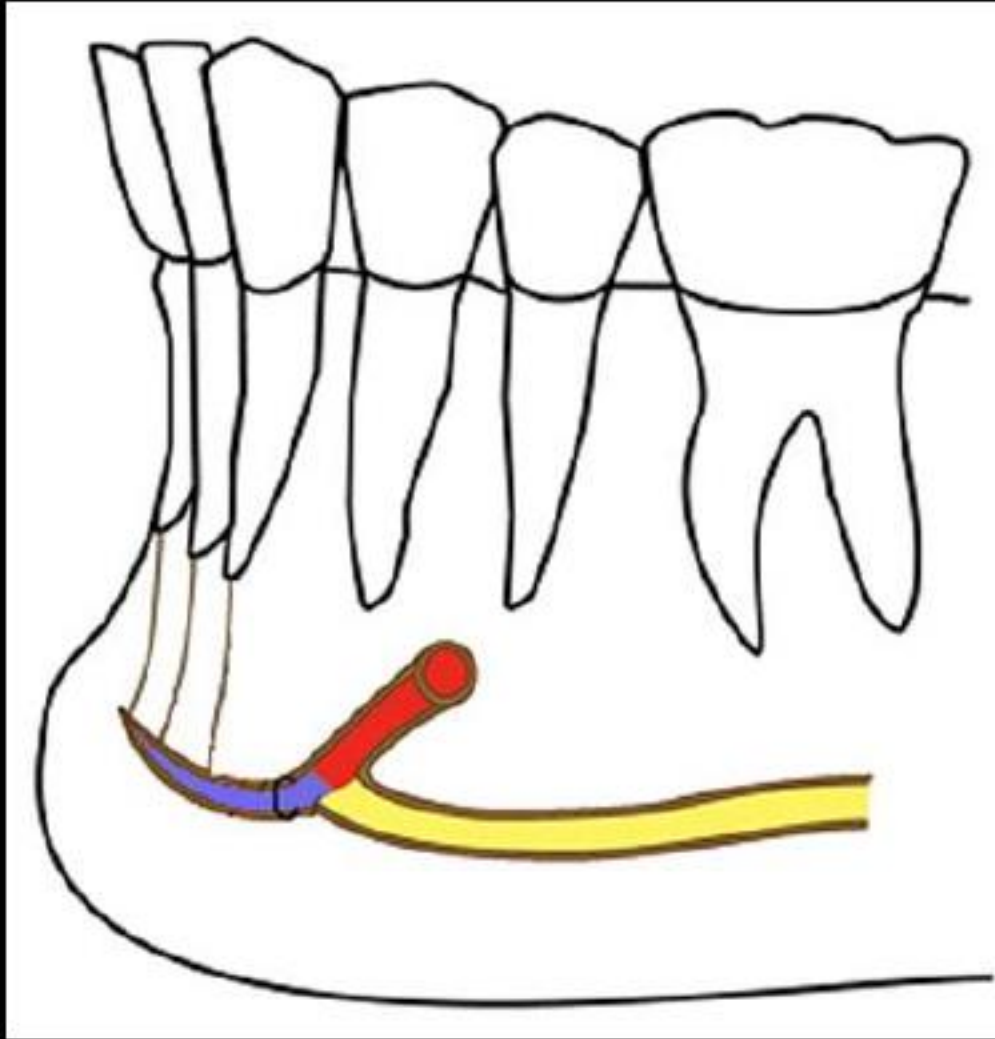
Variations in the normal anatomy of the inferior mandibular canal:
a retrospective study of panoramic radiographs from 3612 routine dental
patients. C.J.Nortjé et al. (1978) British J Oral Surg 15:55-63.

Canalis mandibulae **bifidus**

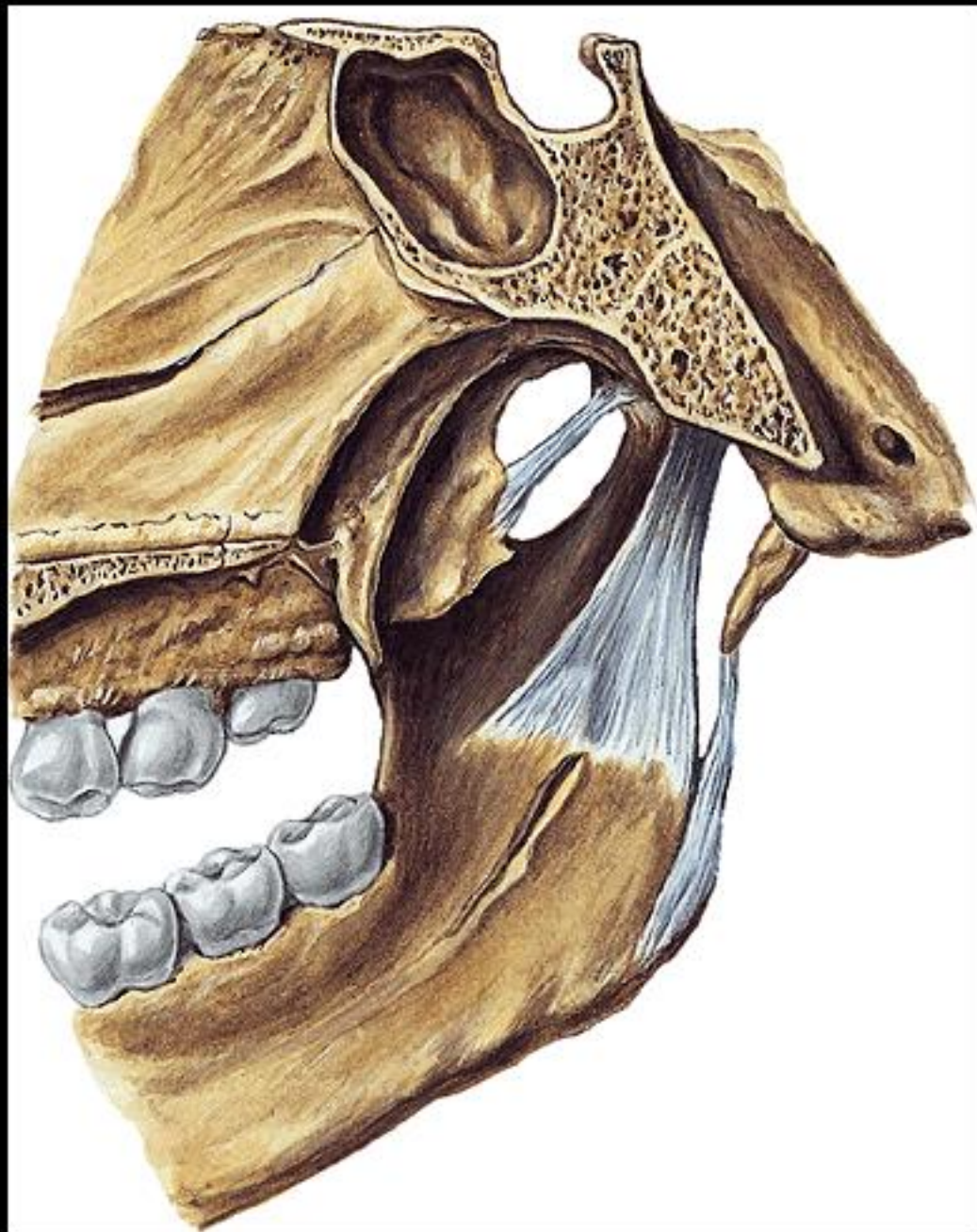
Canalis incisivus

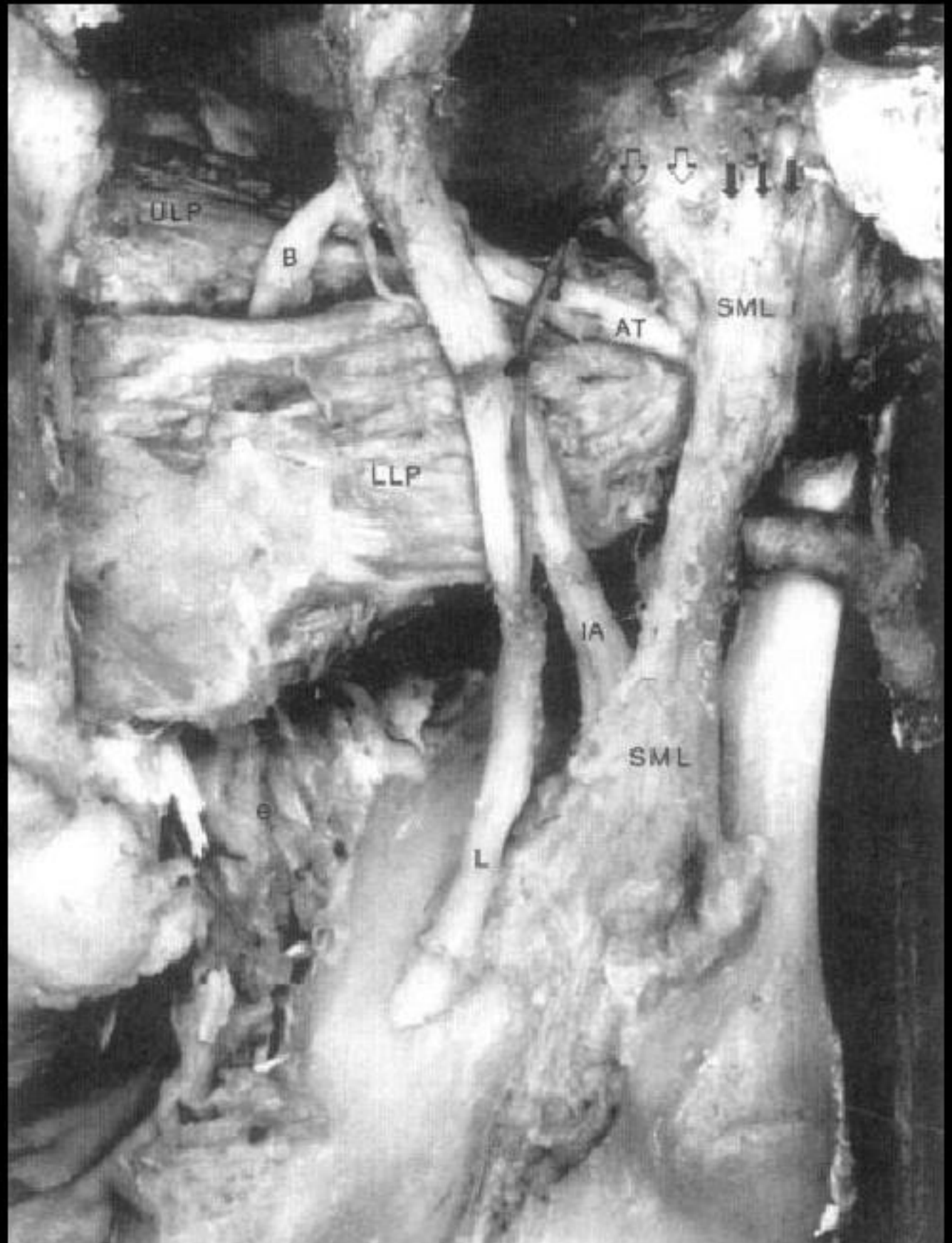
Krvácení (implantáty)

Lee, Cameron YS, L. Craig Yanagihara, and Jon B. Suzuki. "Brisk, pulsatile bleeding from the anterior mandibular incisive canal during implant surgery: a case report and use of an active hemostatic matrix to terminate acute bleeding." *Implant dentistry* 21.5 (2012): 368-373.

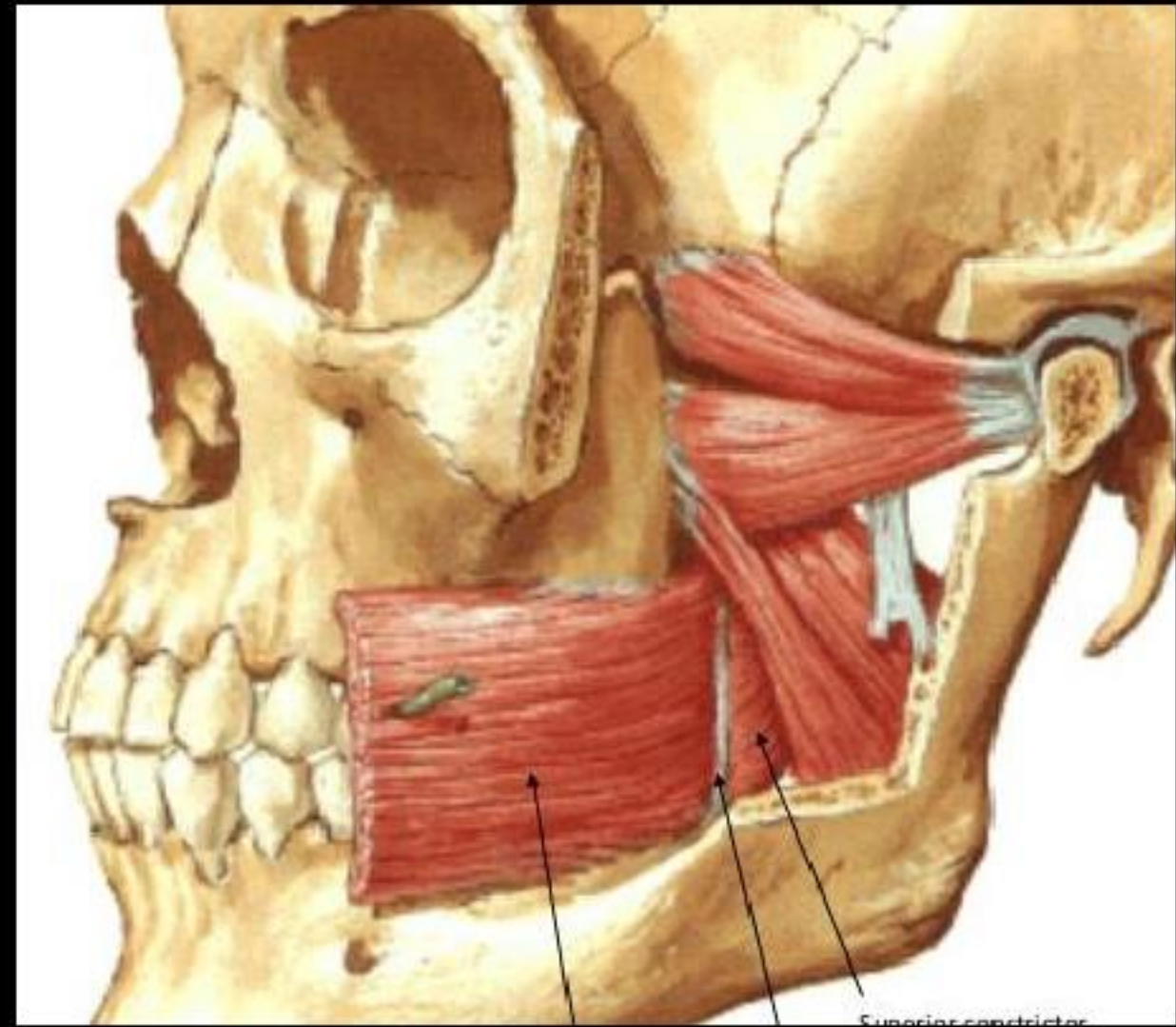
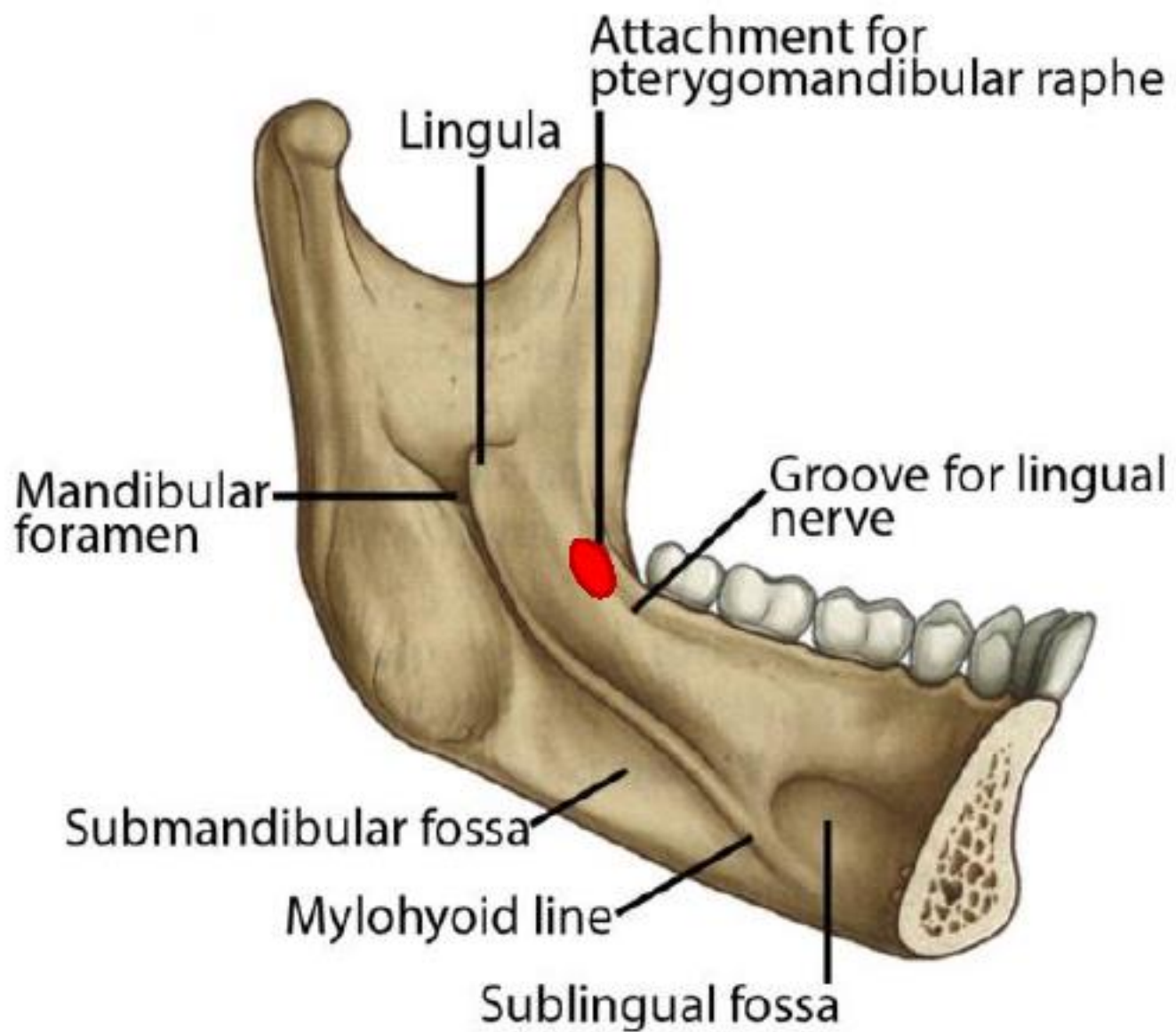

Lig. sphenomandibulare

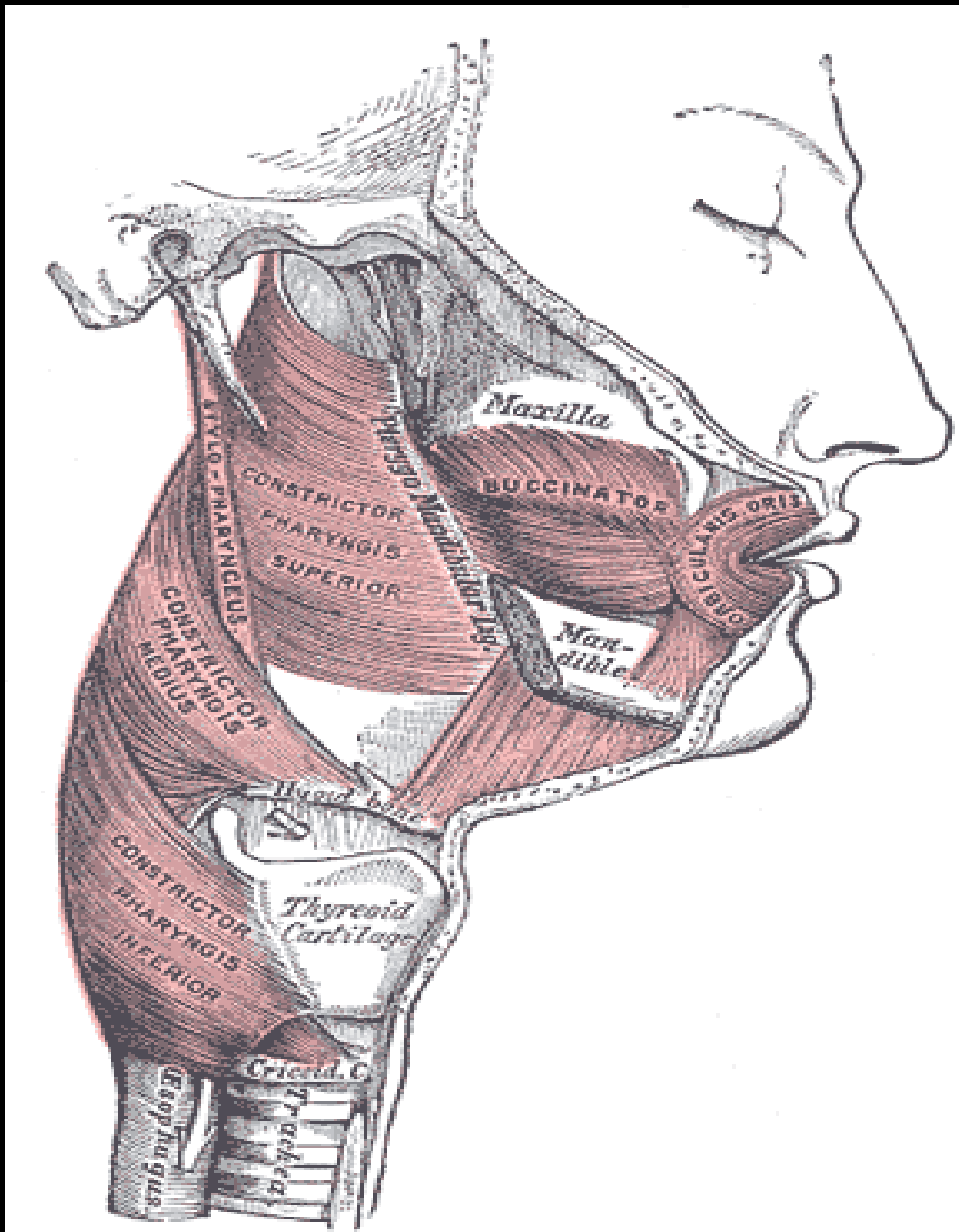

Úpon **lig. pterygomandibulare**
 Žlábek pro **n. lingualis**

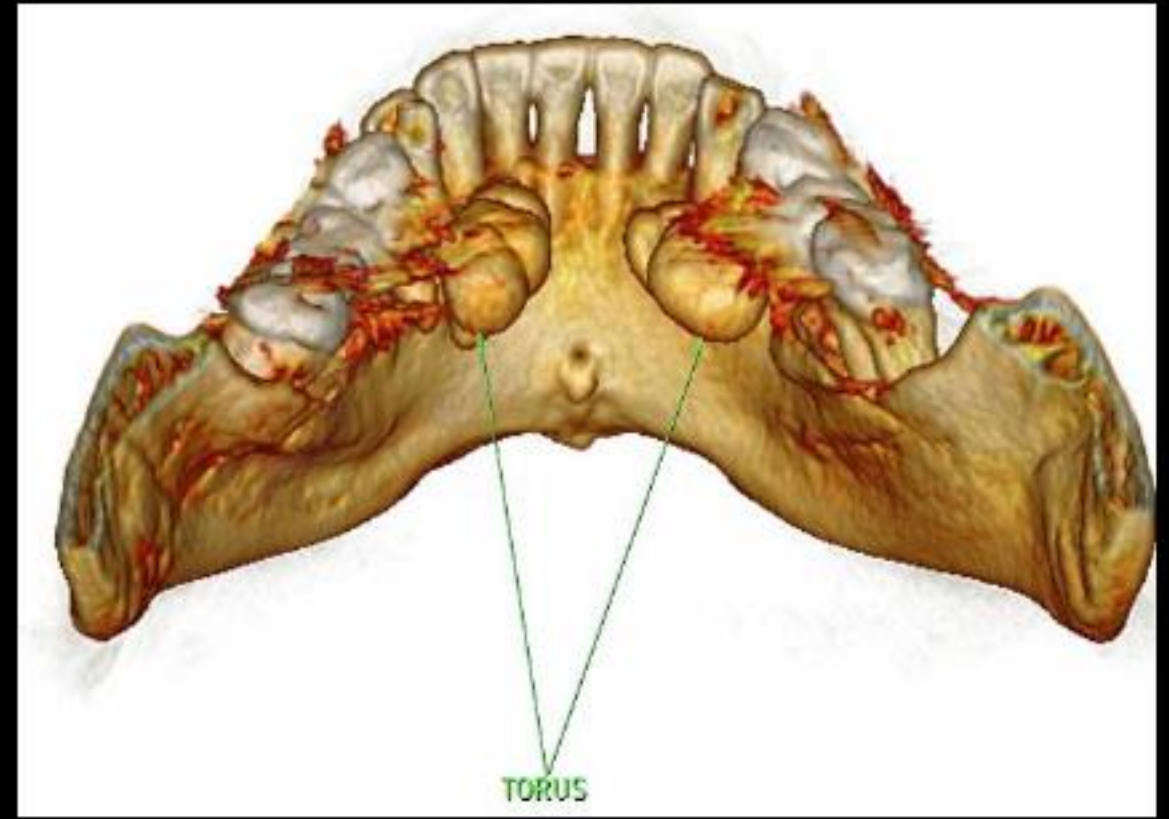

?

Torus mandibularis

**Benigní zbytnění kosti na vnitřní ploše
těla mandibuly, v rozsahu 3-5**

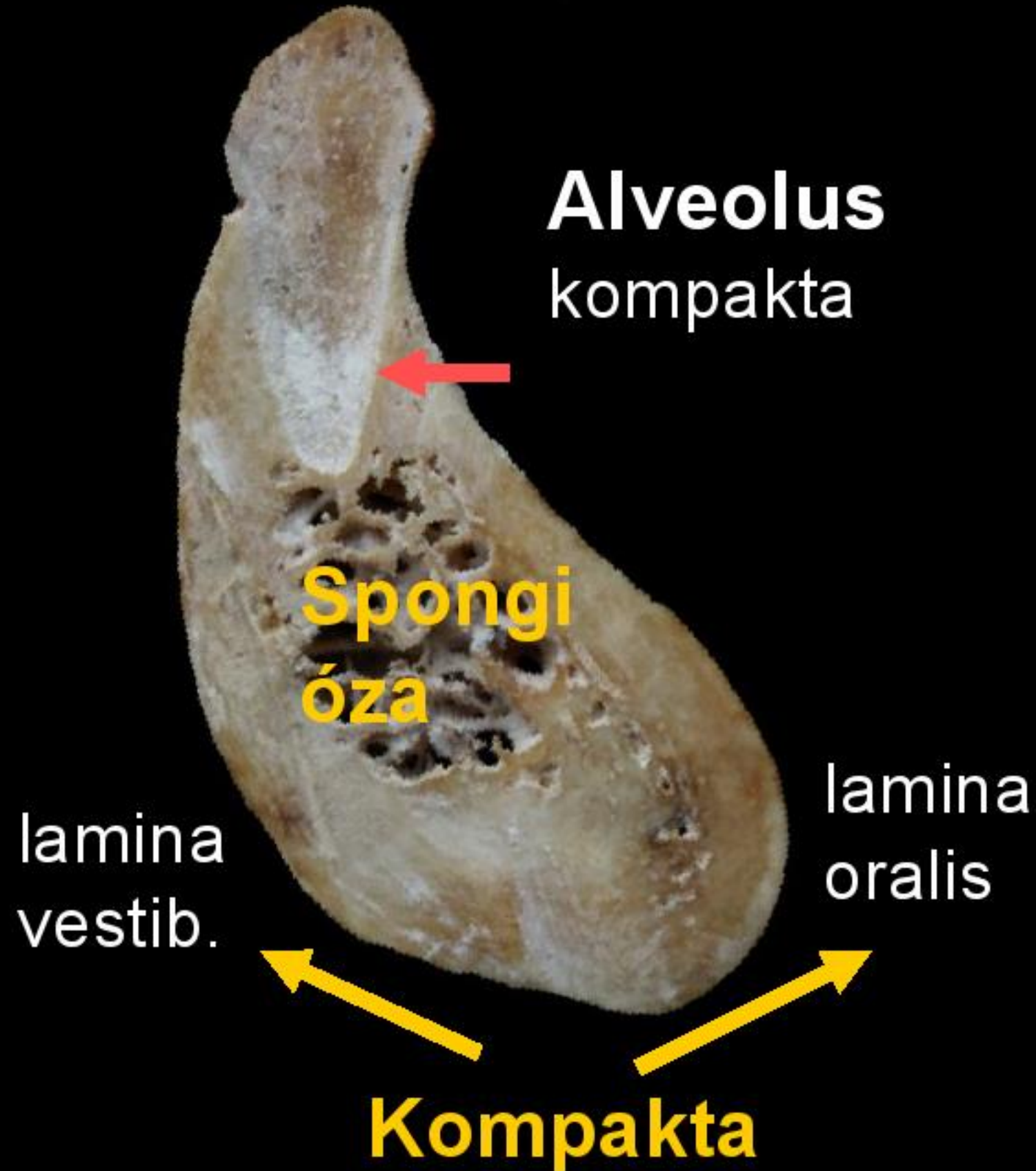
- uni či bilaterální
- nejčastěji mezi 2.-3. dekádou života
- etiologie nejasná

- protetika   + augmentace

Stavba čelistních kostí

Frontální řez

Sagitální řez

Trámce spongiózy jsou přizpůsobeny tlakovým, tahovým a ohybovým požadavkům dolní čelisti. Vyvíjí až při erupci zubů, resp. při jejich výměně. V době funkční periody jsou trámce spongiozy v trvalé přestavbě.

Dentoalveolární topografie

1. poloha alveolu vzhledem k ose výběžku
2. poměr kompakty a spongiosy
3. vztah kořenů k architektonickým útvarům

Anestezie

Extrakce

Šíření zánětů

Úrazy

Implantologie

1. Uložení alv. vzhledem k ose výběžku

Zubní a kostní oblouk si neodpovídají !

1-5 excentricky směrem **vestib.** (juga alv.)

6 v ose výběžku

7, 8 excentricky směrem **orálním**

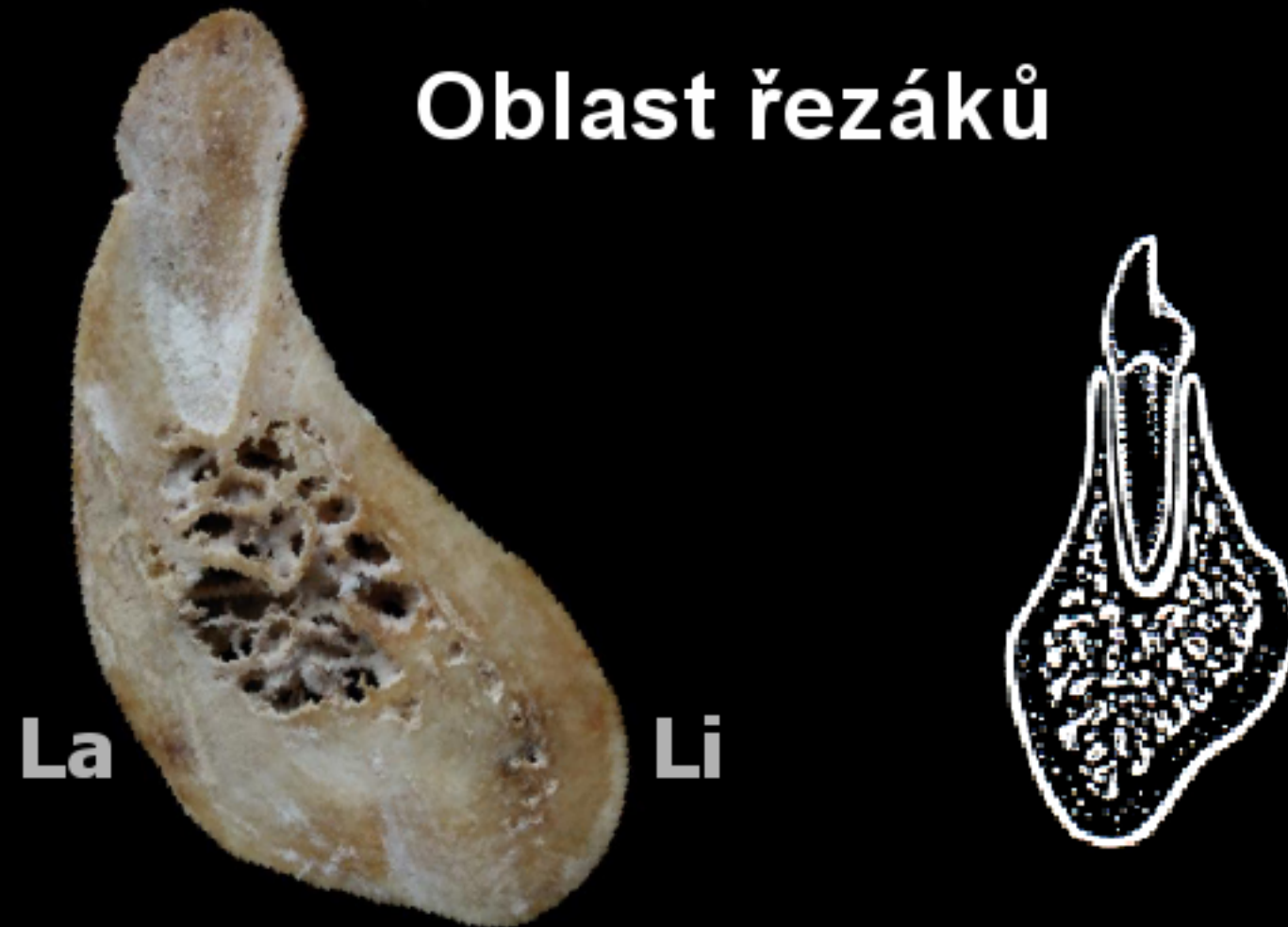
Ramus mandibulae
tenká vrstva kompakty
i spongiosy

Corpus mandibulae

- vestibulární i orální kompakta je silnější než v HČ
- zesílení kompakty:
  - ventrálně i dorsálně v oblasti brady
  - horní a dolní okraj těla
  - linea obliqua
  - linea mylohyoidea

**Místa namáhána
na ohyb při žvýkání**

2. Poměr kompakty a spongiosy

Lab. i ling. stěny tenké, tvořené vrstvou kompakty, často perforovanou

Při extrakci se stěny snadno lámou !

Oblast špičáků

La

Li

Lab. i ling.

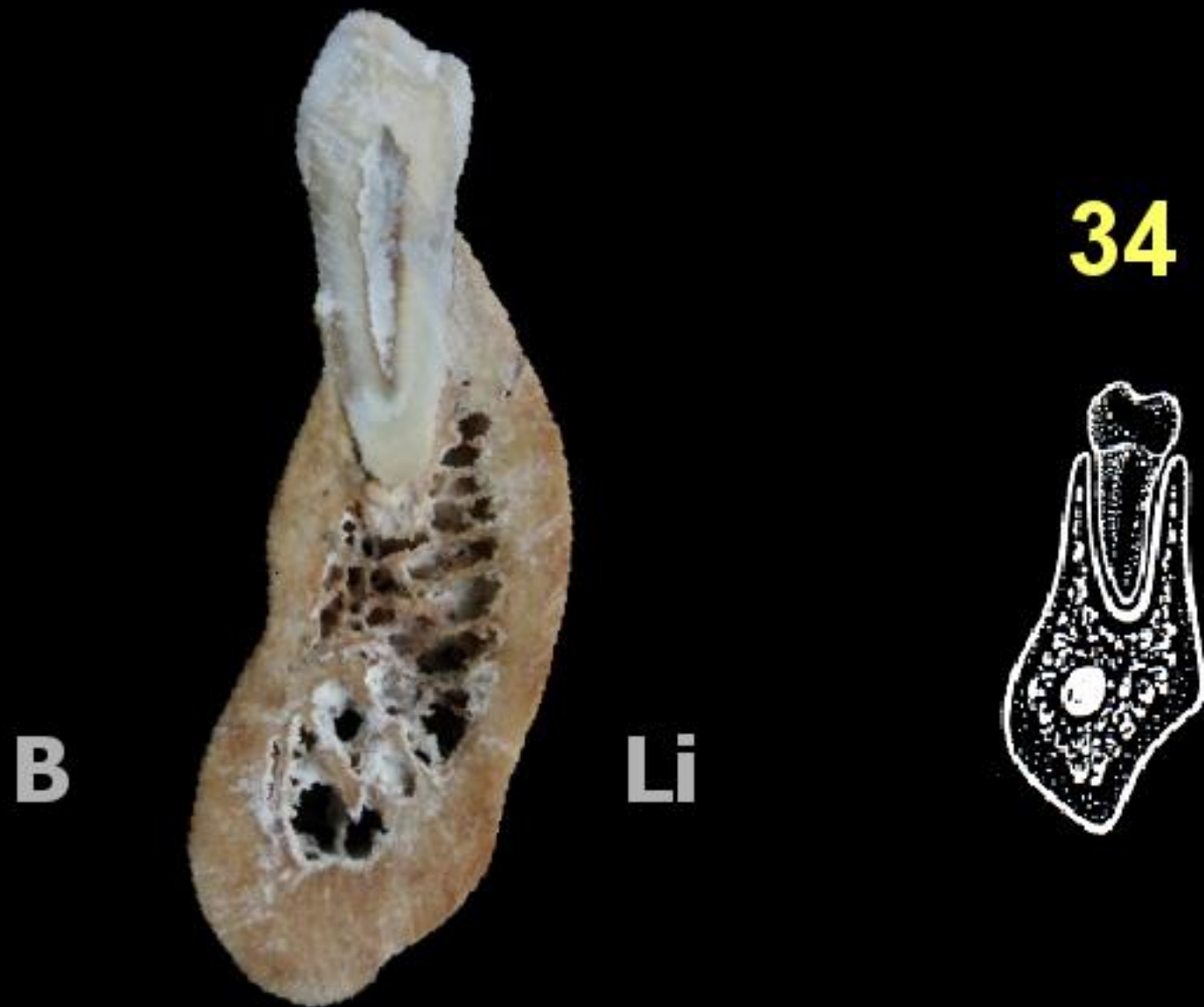
stěny tenké, tvořené vrstvou kompakty

Mohutnost kořene 3 oslabuje odolnost DČ

Predilekční místo vzniku zl. mandibuly !

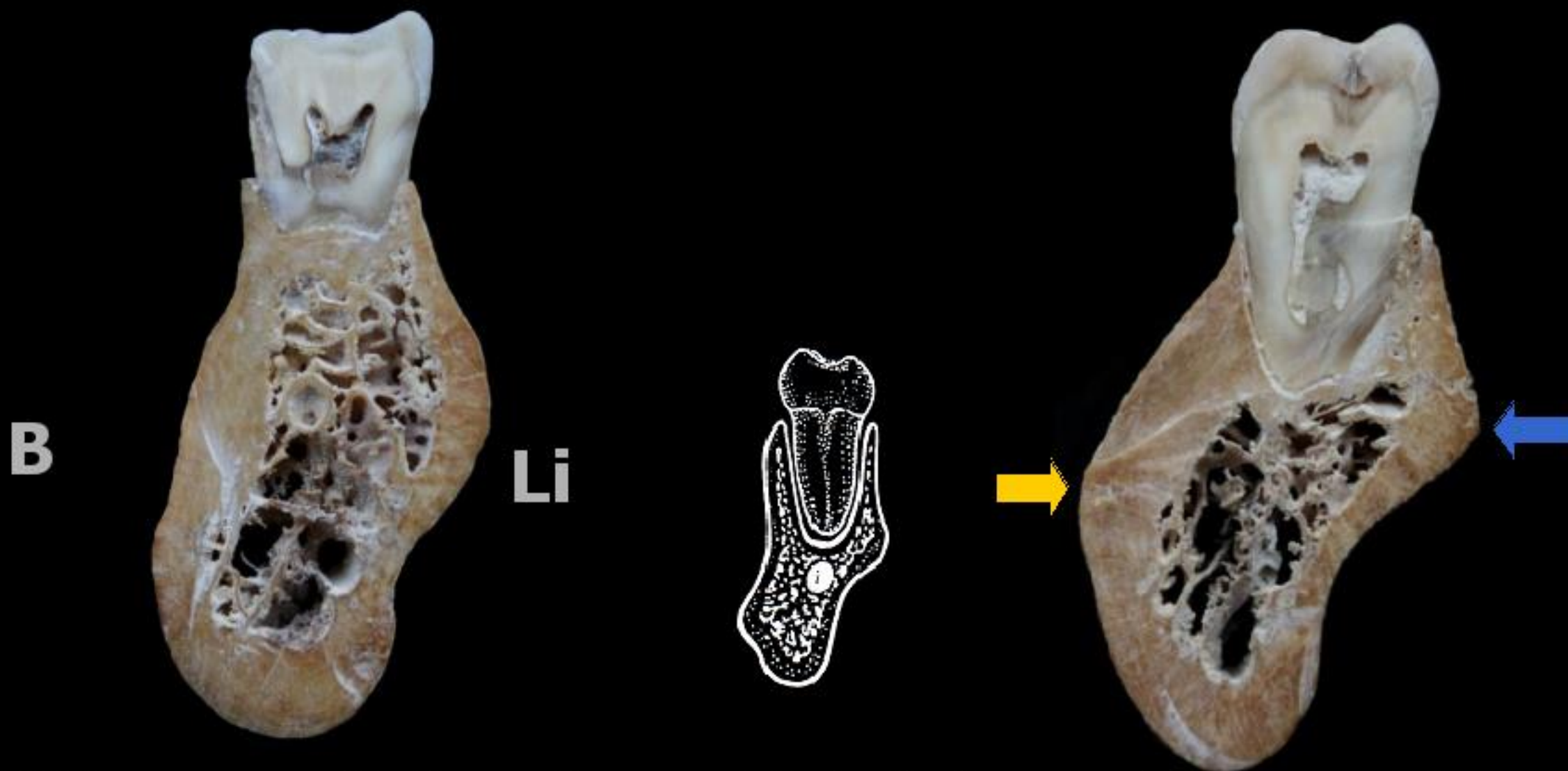

Oblast premolárů

Buk. i linguálně kompakta + slabá vrstva
pre i retro-alveolární spongiosy

Oblast molárů

Stěny alv. silné, málo poddajné, tvořené kompakťou i spongiosou

Vrstva spongiosy zevně - **linea obliqua**
navnitř - **linea mylohyoidea**
Obtížná extrakce

38

**Poloha velmi nepravidelná
Distálně od 8 řídká spongiosní kost**

Šíření infekce

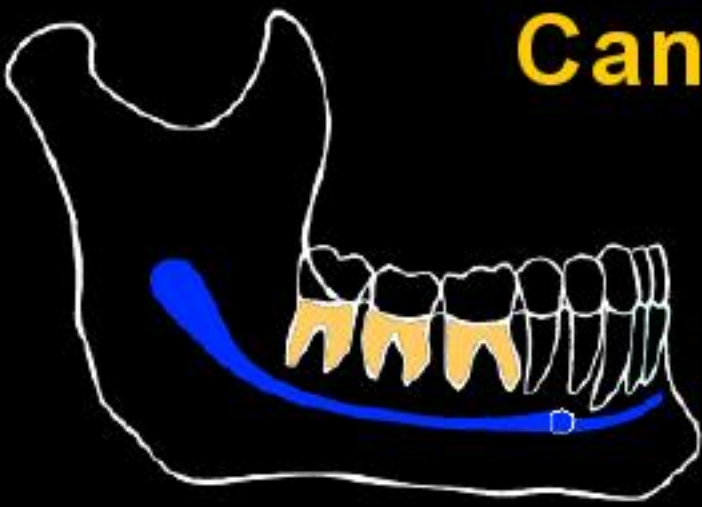
3. Vztah kořenů zubů DČ k okolním strukturám

Canalis mandibulae

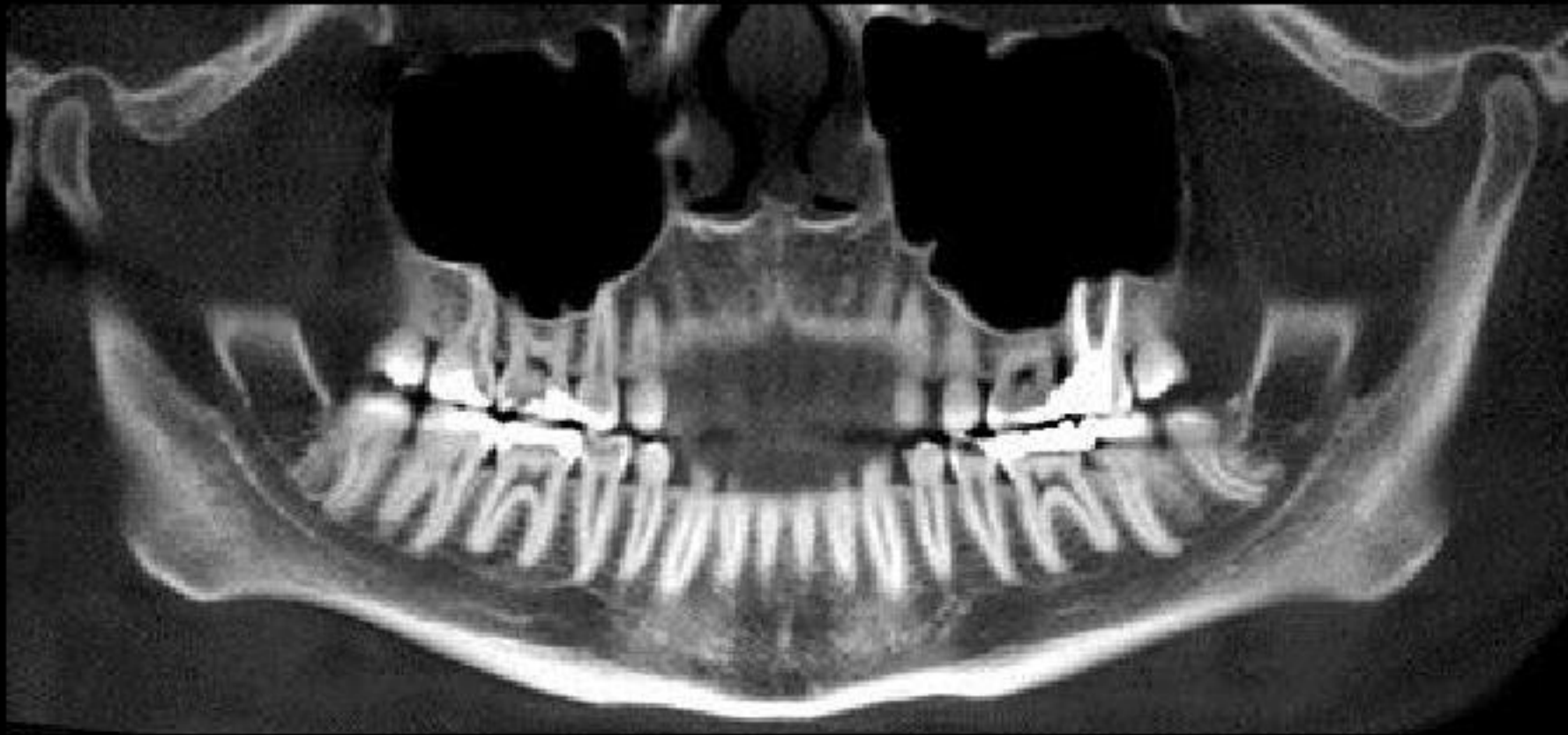
Canalis incisivus

Canalis mentalis

Canalis mandibulae et incisivus

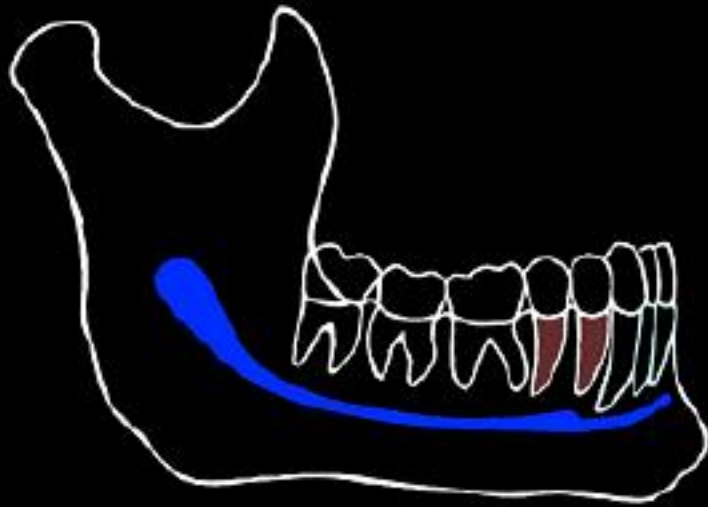

Variabilní vrstva spongiosy,
ev. dehiscence kanálu i alveolu

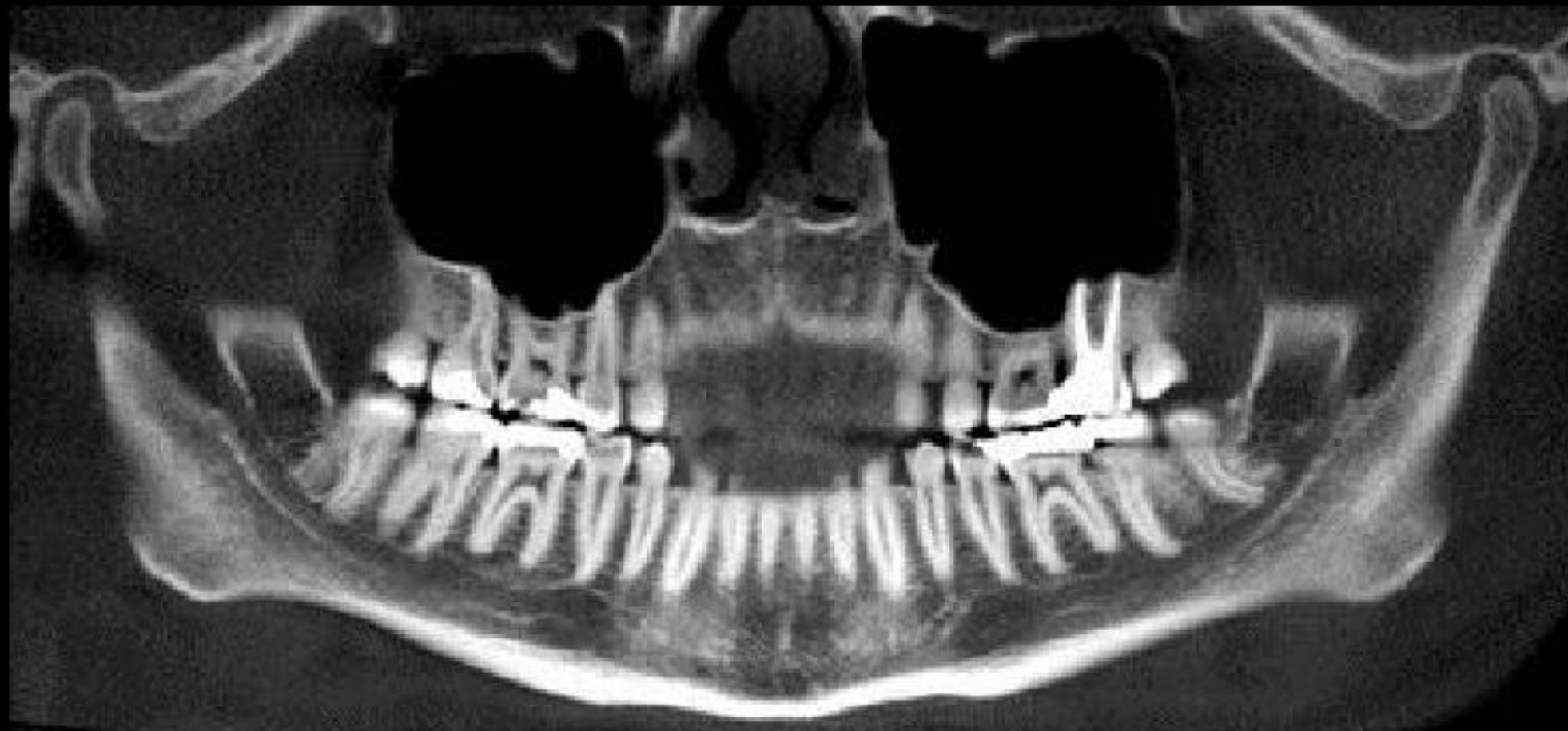

Canalis mentalis

Variabilní vrstva spongiosy

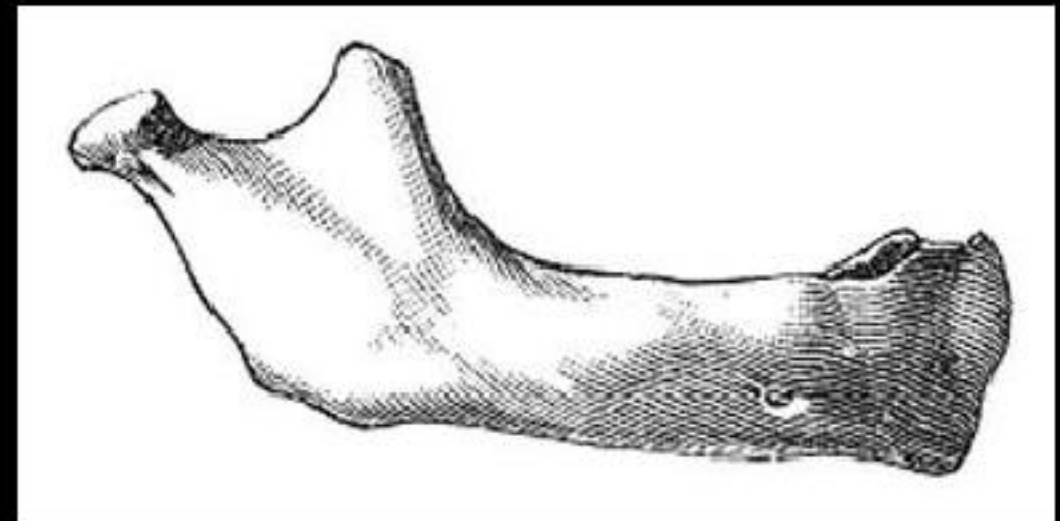
- začátek canalis ment. - hrot P1
- foramen mentale - hrot P2

Růst a věkové změny

Novorozenec

- nízká mandibula, nízký a široký ramus
- pr. coronoideus vyšší než condylaris
- symfýza
- chybí pr. alveolaris, přítomné zubní zárodky
- úhel 150 -160°
- **foramen mentale** v blízkosti dolního okraje těla

Postnatální vývoj

Růst + remodelace

Aktivní růstová zóna

caput mandib. (do dosp.)

symphysis menti (do 1 roku)

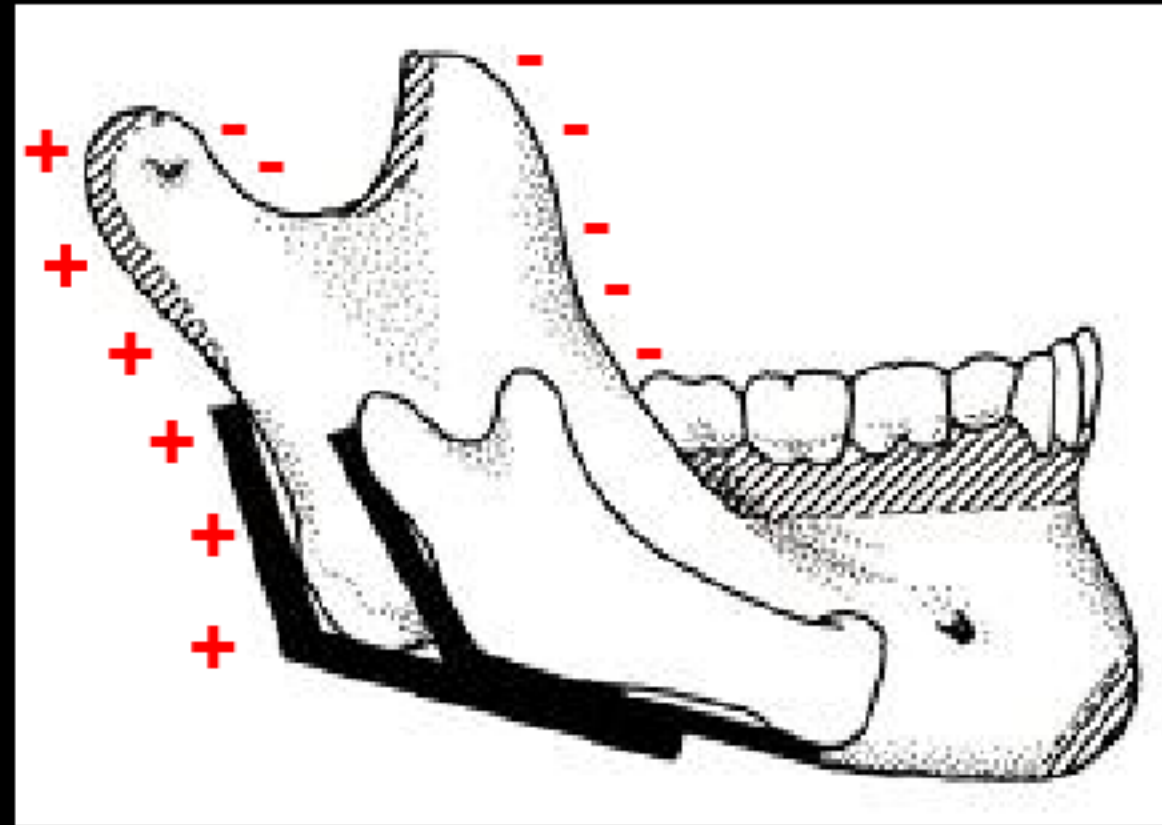
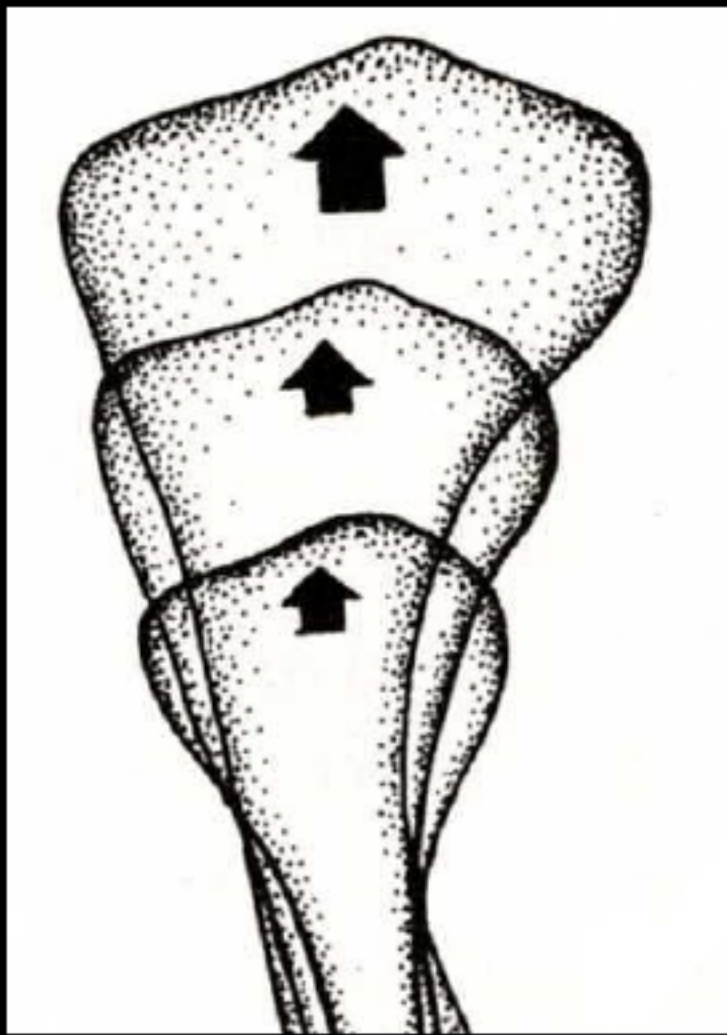
processus alveolaris

Periostální růst

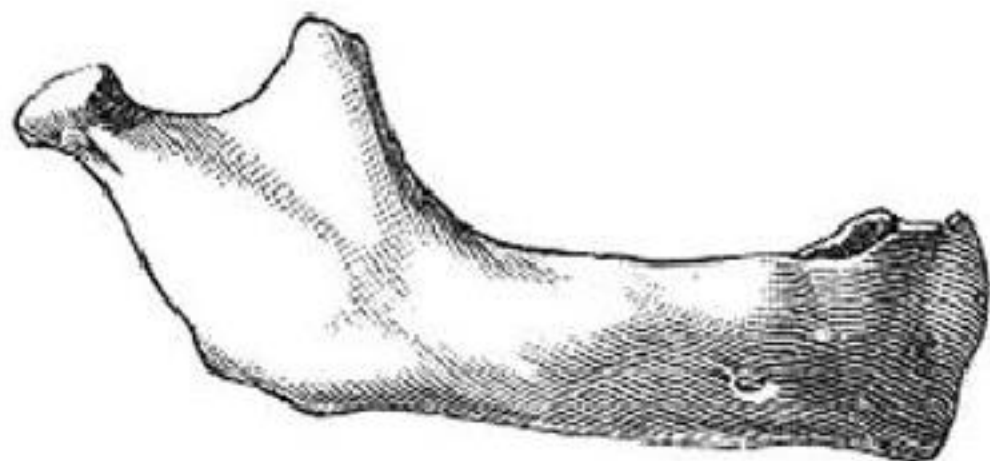
Periostální apozice doplněná resorpcí = remodelace

(v průběhu celého života vlivem funkčního zatížení !)

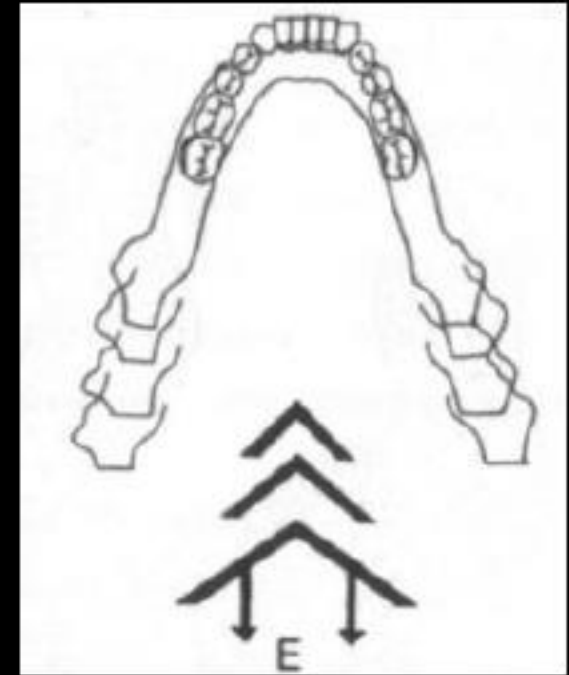

- **růst ramus mandibulae do výšky** - kl. chrupavka
- **prodloužení těla mandibuly (místo pro stoličky stálého chrupu)** - apozice kosti na zadním okraji r. mandib. a proc. condylaris a současná resorpce na předním okraji
- **zmenšení úhlu čelisti** - apozice kosti v oblasti angulus mandib.

- **růst těla mandibuly do výšky** - pr. alveolaris > foramen mentale se posune do středu těla
- **zvýraznění brady** - apozice kosti + resorpce kosti nad bradou (> změna směru for. mentale)

- rozevírání mandibuly laterálně (apozicí kosti na lat. ploše a resorpcí na med. ploše těla)
  - > změna směru **canalis mandibulae**

- **foramen mandibulae** - otevírá se nahoru a dozadu

Stařecká mandibula

- ztráta zubů > atrofie alveolárního výb. > posun canalis mandibulae a foramen mentale nahoru
- zvětšení úhlu na 140°
- prohloubení trig. retromolare
- prohloubení fovea pteryg. > zúžení colum mand.
- změna činnosti žvýkacích svalů > posun brady dopředu

- prohloubení fossae digastricae
- zbytnění spinae mentales

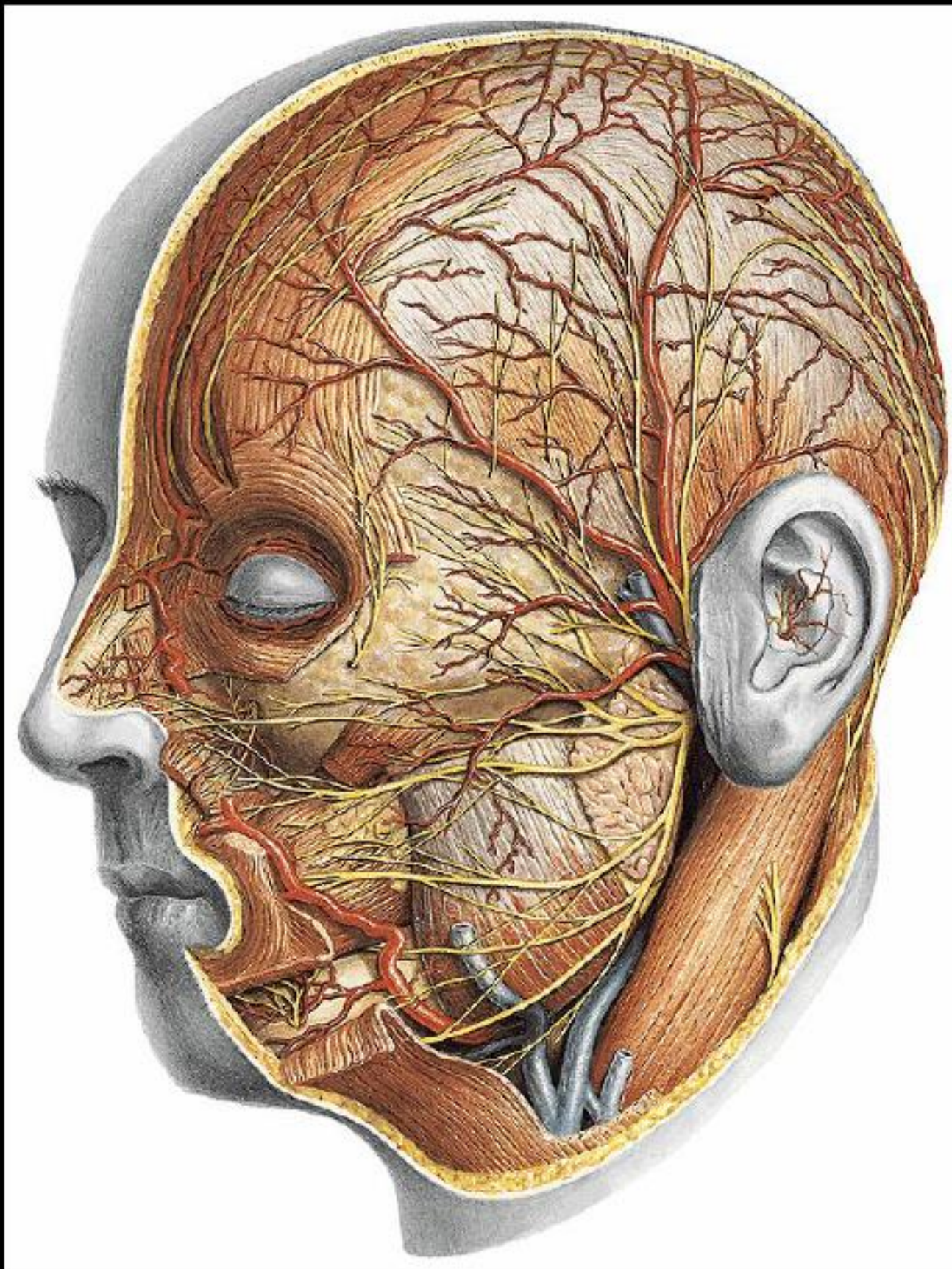

ostrá linea mylohyoidea

Topografické vztahy

A. et v. facialis

Tlakový bod a. facialis

Vztah caput mandib. k **zevnímu zvuk.**

